

Ekotankesmedjan 2013

21.3.2013 vid Yrkeshögskolan Novia, Raseborg

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

Innehållsförteckning

1. Bakgrundsuppgifter till SLC 's och Eko Nu's Ekotankesmedja
2. Inledning
3. Program och deltagarlista
4. Workshop - Arbetsgruppernas rapport
 - 4.1. Hur ska vi nå målet att bli ett föregångsland inom ekologisk produktion till 2020?
 - 4.2. Samarbetsmöjligheter mellan produktionsinriktningar och över regiongränser?
 - 4.3. Eko-utsäde, sortförsök, demoodlingar – utvecklingsbehov och möjligheter?
 - 4.4. Hur klara ogräsbekämpningen?

1. Bakgrundsuppgifter till SLC 's och Eko Nu 's Ekotankesmedja 21.3.2013

- Tid: Torsdag 21 mars kl. 9:30-16:00
- Plats: Yrkeshögskolan Novia, Enheten i Raseborg.
Raseborgsvägen 9, Ekenäs
- Arrangör: SLC och Projekt EkoNu/Yrkesakademin i Österbotten (YA!)
- Syfte: Tankesmedjan är ett led i SLC:s, landskapsförbundens samt ett planeringsverktyg för projektet EkoNu, för att stärka näringen inom den ekologiska odlingen och produktionen.

2. Inledning

Ekotankesmedja 2013 gick av stapeln torsdagen den 21 mars i Yrkeshögskolan Novia, Raseborg och var den fjärde i ordningen. Ekotankesmedjan som ordnas av SLC och projektet EkoNu! har visat sig vara ett populärt återkommande evenemang som sammanför ekodlare och ekointresserade från alla delar av Svenskfinland. De nästan 40 deltagarna var vid dagens slut överens om att evenemang som detta är värdefulla och ger fina möjligheter till att i större omfattning utveckla samarbete mellan produktionsinriktningar och över regiongränserna!

Deltagarna fick i år ta del av föreläsningar av bland andra Agro.forst doktor Paul Riesinger som tog upp frågor kring ogräsproblematik och -förekomst i Svenskfinland. Hans föreläsning utgick från de studier och observationer som under hans forskningsprojekt i samband med doktorsavhandlingen vid Helsingfors Universitet samlades in från 34 gårdar runt om i Svenskfinland.

Patrik Erlund från Nylands Svenska Lantbrukssällskap presenterade fjolårets ekosortförsök (av vårvete, korn och havre i östra Nyland) som man anlagt tillsammans med projektet EkoNu! Försöken kommer att fortsätta enligt samma koncept inkommande odlingsäsong och då görs även ett samarbete med Ålands Försöksstation. Företagaren Markus Haakana som driver Keittiökaveri gav åhörarna en lite annorlunda tanke kring marknadsföring av våra ekologiska produkter då han berättade om sin verksamhet med matkassar, som ganska långt är uppbyggda av närproducerade och ekologiska råvaror.

Eftermiddagen avslutades med workshops i grupper där man funderade kring förutbestämda aktuella ämnen. Konklusionerna från dessa presenteras i denna rapport. Rapporten skickas ut till alla deltagare och publiceras sedan, bland annat på EkoNu!'s webbsida: www.ekon.fi samt via EkoNu!'s facebook: <http://www.facebook.com/EkoNuEkoprojektForSvenskfinland>.

3. Program och deltagarlista

Ekotankesmedja 21.3.2013 - Program

9:30 **Anmälning med kaffeservering**

10:00 **Öppning av Ekotankesmedjan**

Bjarne Westerlund, NSP:s verksamhetsledare & Mathias Weckström, ordför för NSP:s ekoutskott

Aktuell information från projektet Eko Nu!

Ann-Sofi Ljungqvist och Micaela Ström, YA!

10:30 **Utmaningar vid ekologisk produktion**

AFD/D.Sc. (Agriculture) Paul Riesinger, Novia

12:00 **Ekosortförsöken i Östra Nyland**

Patrik Erlund, NSL

12:30 **Lunch** tillredd av Pontus Berglund, Restaurang Åminne Gård på ekologiska och närproducerade råvaror i Atrium

13:30 **Nya alternativa marknadsföringskanaler – case Matkassar**

Markus Haakana, Keittiökaveri

14:00 **Workshops** (med fri kaffeservering från kl. 14:30)

- 1) Hur ska vi nå målet att bli ett föregångsland inom ekologisk produktion till 2020?
- 2) Samarbetsmöjligheter mellan produktionsinriktningar och över regiongränser?
- 3) Eko-utsäde, sortförsök, demoodlingar – utvecklingsbehov och möjligheter?
- 4) Hur klara ogräsbekämpningen?

15:00 **Sammanfattning** av dagens diskussioner

16:00 **Avslutning** av Ekotankesmedjan

Deltagarlista

Deltagarna (37 st) representerar ekoutskotten inom SLC, Yrkesakademin i Österbotten samt rådgivningen och ekoproducenter i Svenskfinland. Som moderator fungerade ekoproducent Mikael Jern.

Namn		Organisation och titel
Alm	Anna	Ekoproducent, Mörby gård
Aminoff	Mikael	Ekoproducent, Rilax gård
Bergfors	Mia	Skogsjö gård
Creutz	Henrik	Ekoproducent, Malmgård
Ek	Sven	Ekoproducent
Erlund	Ann-Louise	Bra mat i Västnyland
Erlund	Patrik	NSL
Fred	Marianne	Novia
Fridefors	Lars	Novia, programansvarig för agrologutbildningen
Grönqvist	Bo	Ekoproducent
Grönvik	Ulrika	Bra mat i Västnyland
Haakana	Markus	Företagare, Keittiökaveri
Holmberg	Peter	Ekoproducent, Gobbas gård
Höglund	Rainer	Ekoproducent, Freja gård
Jern	Mikael	Mötesordförande
Johansson	Henrik	Malmgård
Korkman	Rikard	SLC
Liljeström	Anna	RaHa
Lindholm	Diana	Backers baker och ekoodling
Lindholm	Olle	Backers baker och ekoodling
Ljungqvist	Ann-Sofi	EkoNu/YA!, projektledare
Mantere	Susann	ProAgria
Mara	Bjarne	Ekoproducent, ÖSP:s ekoutskotts ordförande
Nyholm	Steve	Ekoproducent, Skogsjö gård
Rahtola	Mikko	Luomuliitto
Reed	Jannika	Hammarland
Riesinger	Paul	Agro.forst doktor, Novia
Sevón	Aira	Ekoproducent, Gobbas gård
Silfvast	Ben	Ekoproducent
Snellman	Thomas	Ekoproducent, YA! projektplanerare
Sohlberg	Sebastian	Producent, Malm gård
Ström	Micaela	NSL/EkoNu! projektkordinator
Warén- Backstöm	Leila	Ekoproducent, Axxell/ Brusaby gård
Wasström	Maria	Landsbygdens Folk
Weckström	Mathias	Ekoproducent, NSP:s ekoutskotts ordförande
Westerlund	Bjarne	NSP:s verksamhetsledare
Öman	Jenny	Bra mat i Västnyland

4. Workshop - Arbetsgruppernas rapport

Ordförande och sekreterare fastställdes i förväg. Deltagarna fick sedan på plats önska vilken arbetsgrupp man önskade delta i, dock så att det blev en någorlunda jämn fördelning mellan grupperna.

4.1. Hur ska vi nå målet att bli ett föregångsland inom ekologisk produktion till 2020?

Ordförande *Bjarne Mara*, sekreterare *Rikard Korkman*

Deltagare: Jenny Öhman, Susann Mantere, Aira Sevón och Peter Holmberg

Om vi vill att Finland skall framstå som ett föregångsland inom ekologisk odling måste den offentliga matservicen föregå med gott exempel och för egen del uppfylla de uppställda målsättningarna.

Arbetsgruppen ansåg att

- Den offentliga upphandlingens roll i att befrämja både ekologiska och närproducerade livsmedel är fortsatt i en nyckelroll och måste befrämjas på olika sätt genom initiativ och beslut speciellt på den kommunala nivån.
- SLC:s ekotutskott bör uppvakta Riksdagen och kräva att Riksdagen i sin egen matbESPisning bör uppfylla de fastställda målsättningarna.

Handelskedjorna bestämmer för mycket om hur ekologiska produkter framläggs i butikerna och begränsar på så sätt konsumenternas frihet att välja. Ett allmänt problem är att efterfrågan och utbud av ekologiska produkter inte möts i tillräckligt hög grad i butikernas sortiment. De ekologiska produkterna kan ofta vara små produkter som kan ha det svårt att erhålla en plats i butikshyllorna där kampen om platsen är hård.

Arbetsgruppen ansåg att

- Olika metoder för att förbättra utbudet av ekologiska produkter i butikerna i en aktiv dialog med handeln måste undersökas. Myndighetsregler kan också övervägas. Erfarenheterna om olika metoder i andra länder bör beaktas. Ett sätt är att alla ekoprodukter sammanförs i samma butikshylla, men det finns olika erfarenheter om fördelarna med det.

Det finns ett behov av att säkerställa riskfinansiering för nya koncept och innovationer inom ekologisk- och närproduktion av livsmedel.

Arbetsgruppen ansåg att

- EU:s landsbygdsutvecklingsprogram och övriga strukturutvecklingsmedel för den nya programperioden 2014-2020 bör reservera tillräckliga medel för riskfinansiering av nya koncept och innovationer och kunskapsförmedling som gynnar ekologisk – och närproduktion av livsmedel.

4.2. **Samarbetsmöjligheter mellan produktionsinriktningar och över regiongränser?**

Ordförande *Thomas Snellman*, sekreterare *Ann-Sofi Ljungqvist*

Deltagare: Mikael Jern, Diana Lindholm och Bo Grönqvist

Ordförande Thomas Snellman konstaterade; Ekotankesmedja är ett bra samarbetsexempel och den ger möjlighet till att utveckla samarbete mellan produktionsinriktningar och över regiongränserna!

Deltagarna gav följande förslag:

- Utveckla mera producentsamarbete via EkoNu!- projektet, t.ex. när vi nu har lärt oss att ta del av resultatet från projektets sortförsök, samarbete via odlaringen i Österbotten mm.
- I Österbotten kommer det att saknas proteingrödor nu och i framtiden för den växande ekologiska animalieproduktionen. Kunde projektets personal i Nyland/Österbotten fungera som kontaktperson och ge förslag till proteinfodersleverantörer. Obs, detta samarbete bör göras före odlingsplanerna görs upp. Och prissättningen av dessa råvaror skall ske endast mellan försäljare och köpare.
- Kunde man sätta ut en intresseansökan för vissa råvaror på projektets hemsida?
- Varifrån utsädesodlare till ekoproduktionen? Speciellt i år märker man att det borde finnas flera utsädesodlare.
- Bageri Backers vill ha ekologiskt och närproducerat mjöl, dvs att råvaran kan spåras till närregionen. Kan spannmålsodlare samla ihop ett större parti till t.ex Svartå kvarn? Bageriet vill använda begreppet "ekologiskt och närproducerat" i sin marknadsföring.

- Planera gemensamma studiebesök.
- Reko- direktförsäljningsmodellen ger möjlighet för samarbete mellan ekoproducenter mellan produktionsinriktningar och över regiongränserna.

<http://www.ekon.fi/re-ko-avtalsmodell/>

4.3. Eko-utsäde, sortförsök, demoodlingar – utvecklingsbehov och möjligheter?

Ordförande *Steve Nyholm*, sekreterare *Micaela Ström*

Deltagare: Rainer Höglund, Anna Liljeström, Leila W-B, Anna Alm, Ben Silfvast, Henrik Johansson och Ulla Grönvik

Ordförande börjar med att konstatera att **behovet av ekoutsäde ökar radikalt**. Det råder brist redan idag, samtidigt som ekoproducenterna och ekoarealerna stadigt ökar i landet. Efterfrågan på behovsanpassat utsäde som lämpar sig för ekologisk odling ökar vartefter och kraven på bättre skördar och kvalitet stiger.

I gruppen diskuterades sedan möjligheter, problem och förbättringsförslag:

Möjlighet finns för seriösa ekodlare att bli utsädesodlare – För att bli utsädesodlare krävs fina, rena skiften ”fria” från ogräs och flyghavre.

Hur hitta och hjälpa nya utsädesodlare?

- **Seminarium** om utsädesodling => samla erfarna eko utsädesodlare som föreläsare, ge info om regler och certifiering, sortval (besök demoodling, packerier...)
- **Dilemma:** Det finns utsädesodlare som slutat p.g.a. att oseriösa odlare väntar tills ekoutsädet är slut och därmed blir tillåtet att köpa konventionellt utsäde => **Varför?**
 - o Borde prisen på ekoutsäde justeras till rimlig nivå (hungriga mellanhänder bort)? ”Rättvis handel” med utsäde efterlyses och seriösa handlare. Just pris åt utsädesodlare och just pris åt utsädesköpare.
 - o Exempel på skräckscenario; ekobonden bokar ekoutsäde MEN verkställer inte affären p.g.a. ovan nämnda dilemma. Många utsädes handlare/odlare har tröttnat och slutat!
 - o Större utbud av utsäde behövs på ekosidan => fler olika sorter att välja från!

- **Hur välja sort som ny utsädesodlare?**

=> Man borde börja med att testa vilka sorter som lämpar sig för ekoodling, sedan kan man uppodla utsäde!

Utvecklingsbehov finns!

- Hitta lämpligt utsäde via **sortförsök**.

- **Samla in befintlig information** från erfarna ekoodlare; vilka sorter har odlats, erfarenheter av dessa sorter osv. Detta kan uppnås genom att t.ex. AG-studeranden gör research i form av ett **slutarbete** där de Intervjuar och kartlägger vilka sorter som odlas på ekogårdar i Finland; hur fungerar dessa sorter i praktisk odling, vilka bra/dåliga erfarenheter finns av sorten osv.

Ett annat sätt att "samla" in information på är genom seminarier och dikesrensningar med besök till demoodlingar hos kunniga ekoodlare => information sprids direkt från odlare till odlare.

Sortförsök

- Hitta några riktigt bra sorter av varje sädeslag => sortförsökens uppgift!
- Ska hjälpa till att svara på frågan "hur välja sort?" ställd av utsädesodlare och odlare.
- Fokus på långsiktiga försök (förutsättningar skiljer mycket från år till år) och dra mer nytta av sortförsök redan gjorda. Sammarbeta med Ålands Försöksstation i dessa frågor (och andra länder som har mera erfarenheter av ekoförsök, kanske närmast Sverige)
- Kom ihåg: Inte bara skörden viktig i eko => tålighet, motståndskraft, mycket rotmassa/växtmassa osv också värdefulla egenskaper som borde tas i beaktande vid utverdering av sortförsöken.

Demoodlingar:

- Ger bra praktiska exempel, bilder som kan sättas in på internet (www.ekonu.fi) => bonden behöver inte själv köra runt för att se resultat.
- Bra mål för sommarträffar => diskussion och möjlighet att träffa andra ekoodlare är värdefullt.

4.4. Hur klara ogräsbekämpningen?

Ordförande *Mathias Weckström*, sekreterare *Bjarne Westerlund*

Deltagare: Sven Ek, Olle Lindholm, Sebastian Sohlberg och Mikael Aminoff

Inledningsvis presenterade sig kort deltagarna och redogjorde för sin produktionsinriktning. I arbetsgruppen fanns representerat mjölkproduktion, nötköttproduktion, spannmålsproduktion och övrig växt-/ vallodling (bl.a. hästhö). Bland deltagarna i arbetsgruppen fanns sådana med rätt lång erfarenhet av ekoodling och även gårdar i övergångsskedet och i konventionell produktion.

Diskuterades erfarenheter av olika växtföljder, grödor och skötselåtgärder för att hålla ogräset under kontroll. Utgångsläget är rätt olika och man har problem med delvis olika ogräs i södra Finland och Österbotten. I Österbotten är kvickroten det största problemet, medan svinmållan är dominerande på södra Finlands lerjordar. Tisteln kan även bli ett problem.

Konstaterades att en lämplig växtföljd, vallodling och bra skötsel håller (frö-)ogräset under kontroll. Tisteln blir lätt ett problem i odlingsystem utan vallodling. Tistlarnas reservnäring minskar i rötterna av regelbunden slåtter (bäst effekt vid kompensationsstadiet) och efter två år slåtter orkar de inte mera. Blandsäd kan ge bättre skördar då den ger bättre konkurrens mot ogräs. Djurproducenter köper gärna blandsäd. En växtföljd med ca 50 % vall och 50 % i spannmål fungerar ur ogrässynpunkt. Förutom växtföljd inverkar bl.a. pH, dränering och markstruktur. Kvickrot kan bli stort problem efter vall i synnerhet på mulljord. Tistlar ökar andra året med spannmål och speciellt tredje året. Finns behov av (mekanisk) bekämpning av ogräs på gårdar med mindre andel vall. Ogräsbekämpning via mekanisk bearbetning av t.ex. öppen träda är effektivt mot ogräs men oekonomiskt.

Radavstånd och så-/planttäthet diskuterades. Längre radavstånd och "radharvning" har börjat användas bl.a. i Sverige. Finns ännu för litet intresse att utveckla maskiner och teknik för ekoodling.

Stubbearbetning med flera bearbetningsgångar på hösten kan rekommenderas. T.ex. turvis kultivator och harv + plöjning (på våren). Bearbetning av kvickrot på mulljordar har visat sig effektiv då minusgrader (ca -5).

Åtskillnad av ogräsfrön (ogrässeparering) från grödan i tröskan bra för att förhindra att på nytt sprida ut ogräsfröna direkt på åkern. Dessutom minskar torkningskostnaderna.

Kompostering av gödseln för att minska ogräsfröförekomsten. Packningsskador av gödselspridning bör undvikas.

Man kom i arbetsgruppen fram till att följande faktorer inverkar på ogräsförekomsten och hur man klarar ogräsbekämpningen:

1. Markstrukturen, dränering, pH... Packningsskador bör undvikas.
2. Växtföljden; vallodling, bra skötsel håller (frö-)ogräset och tistlar under kontroll
3. Lyckad etablering, tätt växtbestånd. Fördröjd sådd kan vara bra, men vissa risker. Ogräsharvning i tvåbladsstadiet kan ta bort hälften av ogräset. Blandbestånd ger bättre konkurrens mot ogräs.
4. Stubbearbetning
5. Plöjning

Utvecklingsbehov och möjligheter för effektivare ogräsbekämpning:

- Radhackning med kameror och gps och annan ny teknik utvecklad för ekoodling, t.ex. robotstyrning kan vara framtiden. Robotar för punktbekämpning av ogräs på kommande? Robot som med gps och kamera kör i raderna och hackar ogräs.
- Bränning av ogräs mellan raderna i t.ex. trädgårdsodling.
- Sortförädling behövs, sortegenskaper anpassade för ekoodling förbättrar konkurrenskraften.
- Slammet från samhället borde kunna tas tillvara. Möjligheter att kunna använda avloppsslam via pelletering eller andra lösningar som kan utvecklas. Förbättrar markstruktur och växtkraft på växtodlingsgårdar vilket resulterar i bättre växtlighet och konkurrenskraft mot ogräs.

Mekanisk bearbetning mot ogräs under september och oktober kan vara slöseri med tid och pengar eftersom många ogräs har en viloperiod då. Det visar en doktorsavhandling vid SLU. Läs mer:

<http://www.greppa.nu/5.5fdd6d5213d8coe26478000422.html>